

Voorstelling jaarverslag 'Meer gewicht aan kinderrechten' 16 november 2022

Goeiemiddag iedereen, ook van mijn team en mij een warm welkom vandaag in De Schelp.

Fijn om te zien, de betrokkenheid van heel dit publiek bij de rechten van kinderen. Het was opnieuw een bijzonder jaar, een jaar waarin we ons meer en meer bevrijd voelden van de coronabeperkingen. Maar ook een jaar waarin de gevolgen van de klimaatcrisis heel dichtbij kwamen met de overstromingen in Wallonië. En zoals onze voorzitter daarstraks zei een jaar waarin een oorlog op Europese bodem uitbrak, met diepe zorgen om de kinderen, jongeren en gezinnen op de vlucht. Een oorlog die zich ook op andere vlakken laat voelen, met een toenemend risico voor kinderen om in armoede te belanden bij ons door de stijgende energiekosten. Dit zet druk op de rechten van veel kinderen. Ook Kristel verwees ernaar. We staan dus voor grote uitdagingen. Met onze titel 'Meer gewicht aan kinderrechten' willen we vragen aan het beleid en alle maatschappelijke actoren om in deze uitdagende tijden de belangen van kinderen en jongeren en hun stem centraal te zetten.

Het is onze opdracht als Kinderrechtencommissariaat om bij kinderen en jongeren de vinger aan de pols te houden. We hebben elke dag contact met hen en hun omgeving via de meldingen die we krijgen. We vullen daarnaast die grote verantwoordelijkheid zo goed mogelijk in door in kinderrechten-thema's te duiken en met kinderen en jongeren te spreken. We bezoeken scholen en plaatsen waar kinderen zijn. We spraken zo met kinderen uit Oekraïne over hun verblijf bij ons. En we ontvingen jongeren uit een OKAN klas in het Parlement. Telkens opnieuw leerrijk, verrassend, soms schokkend, maar altijd authentiek. **Wat me ook dit jaar daarbij weer enorm opviel is hoe de zorg om kinderen en jongeren een gedeelde zorg is. Veel volwassenen die ons contacteren geven in hun gesprekken met ons blijk van een groot engagement. Ze willen kinderen en jongeren mee tot hun rechten laten komen.**

Klimaat

Bij de titel meer gewicht aan kinderrechten denk ik zeker ook aan een thema als het klimaat. De klimaatverandering is volledig vervlochten met de kinderrechten. Het kinderrechtencomité is hier op dit moment een general comment rond aan het opstellen en betreft hierin actief de stem van kinderen uit verschillende hoeken van de wereld. Unicef en de Vlaamse Jeugdraad werken rond dit thema bij ons. En wij hebben in ons Europees netwerk van kindombudsmannen dit jaar ook intensief met jongeren en experts gewerkt rond climate justice.

Hun recht op een toekomst, op ontwikkeling en op een gezonde leefomgeving staat onder druk en ze hebben het recht om betrouwbare informatie te krijgen en zich hierrond te verenigen. Dit zei Antonio Guterres, VN secretaris-generaal, ook op de klimaattop in Egypte vorige week.

Er moet een safe space gegarandeerd worden voor klimaatverdedigers in onze samenleving en alle actoren die willen bijdragen aan oplossingen.

Jongeren die opkomen voor het klimaat moeten hierin maximaal ondersteund worden. We hebben de morele plicht om de toekomst hoopvol maar realistisch tegemoet te treden en te zoeken naar oplossingen. Verbinding, over generaties heen, is daarbij, daar ben ik van overtuigd, een fundamenteel ingrediënt. Een mooi voorbeeld daarvan zijn kinderen en grootouders die samen meelopen op de klimaatmars.

Armoede

Als we spreken over 'meer gewicht geven aan kinderrechten' denk ik ook aan de armoedeproblematiek. We zijn blij met de interministeriële conferentie over armoede die recent gestart is en de wil die er is bij het beleid om de strijd verder te voeren. Maar er mag niet getalmd worden. In de meldingen die we ontvangen zien we hoe opgroeien in een context van armoede kinderen kansen ontnemt en hun rechten schendt. Deze komen zwaar onder druk wanneer basisbehoeften niet vervuld geraken. Het gaat dan over een goede woning die verwarmd is en waar voldoende ruimte is, voldoende kwaliteitsvolle voeding, toegang tot onderwijs en de digitale wereld en toegang tot gezondheidszorg.

Een alleenstaande mama met twee kinderen zegt: *'Het is heel zwaar om nog rond te komen. Ik moet bewust keuzes maken: al dan niet een rekening betalen, medicatie gaan halen of niet, nog meer nee zeggen tegen de kinderen.'*

En kinderen beleven armoede op hun eigen manier. Ook voor hen zijn de gevolgen vaak heel tastbaar en gaat dit bovendien gepaard met gevoelens van stress en uitsluiting. Boeken van de school die niet betaald zijn, niet mee op kamp of uitstap kunnen gaan, moeilijker vriendjes kunnen uitnodigen, geen nieuwe kledij kunnen kopen, geen deftig middagmaal zijn heel concrete effecten waar teveel kinderen tegenaan botsen.

Wanneer die basisbehoeften die we zo vanzelfsprekend vinden niet vervuld zijn, treft dat kinderen en jongeren rechtsreeks in hun leven nu maar heeft dat ook een impact op lange termijn. Het is daarom zo belangrijk om nu in te grijpen om hun rechten vandaag en in de toekomst te beschermen. We vrezen dat door de huidige energiecrisis en inflatie nog meer kinderen in armoede zullen terechtkomen. **We vragen dan ook aan het beleid om kinderen centraal te zetten in het armoedebelief en structurele maatregelen te nemen maar ook na te denken over flankerende maatregelen** om voor elk kind vandaag de effecten van een context van armoede aan te pakken, thuis, op school, in de vrije tijd door financiële drempels weg te werken of in de basisbehoeften, zoals schoolmaaltijden te voorzien.

Spreekrecht

Zoals ik al zei duiken we soms in de diepte in een kinderrechtentema en dit jaar was dat het spreekrecht van kinderen in de familierechtbank in de echtscheidingsprocedure van hun ouders. Een keuze gedreven door de vele meldingen die we hier al jaren over krijgen. We luisterden dit jaar naar wat kinderen ons daarover vertelden en naar wat familierechters hierover zeiden en bundelden onze aanbevelingen in ons dossier 'Het kind weegt te licht'.

In Vlaanderen zijn er meer dan 21.000 scheidingen per jaar, dat zijn elk jaar duizenden kinderen van wie het leven grondig dooreengeschud wordt. Familierechters, advocaten en bemiddelaars doen vaak veel moeite voor de kinderen en jongeren.

Maar toch weegt het kind nog vaak te licht. Ook daar voelen kinderen zich vaak niet serieus genomen of ervaren ze drempels om te spreken. Er ontbreken randvoorwaarden zoals voldoende tijd voor een gesprek in vertrouwen, een aangepaste omgeving, een taal die kinderen begrijpen, een aanspreekpersoon binnen de rechtbank. **We vragen om in de weegschaal van alle belangen in zoiets complex en emotioneels als een scheiding, de belangen van kinderen voldoende gewicht te geven.** Zij hebben niet gevraagd om betrokken te worden in iets wat soms uitmondt in een geladen conflict waar ze niet aan kunnen ontsnappen. Nog te vaak worden fundamentele beslissingen genomen over hun leven zonder dat zij daarover hun zegje kunnen doen. Kinderen lijden vaak fysiek en mentaal onder het conflict van hun ouders, zeker als dat voor de rechter wordt uitgevochten. Het is iets waar we ons op het Kinderrechtencommissariaat zorgen over maken en waar ook veel ouders en professionals bezorgd om zijn. De overtuiging dat het anders moet groeit, maar er is nog een lange weg te gaan. Handelen is hier absoluut noodzakelijk.

We zien dat het beweegt binnen justitie en op het kabinet van de minister hierrond op dit moment en zijn daar blij om. Daarnaast is er het voornemen van een aantal gedreven professionals en jongeren, van KANS (kinderen adviseren na scheiding) om een organisatie op te starten in Vlaanderen die jongeren ondersteunt om om te gaan met de scheiding van hun ouders en die ook jongeren heel erg betreft in de werking. Op onze studiedag waren veel bemiddelaars en advocaten aanwezig en we vernamen dat heel wat mensen zich verder willen vastbijten in het centraal zetten van het perspectief van het kind in scheidingsituaties. Er wordt daarbij ook gekeken naar de figuur van de kindbehartiger die in Nederland bestaat.

Internaten

We organiseerden dit jaar ook focusgesprekken met kinderen die op internaat zitten, waarvan er sommigen daar geplaatst zijn door de jeugdrechter. In de gesprekken kwamen heel wat bezorgdheden van de jongeren aan bod, zoals hun recht op privacy, het sanctiebeleid op internaat, de strakke leefregels en het gebrek aan dialoog. We kennen dat ook uit onze meldingen. De onderwijsinspectie is momenteel een nieuw inspectiekader rond kwaliteit aan het uitwerken en ze hebben ons hierin betrokken. We zijn blij dat ze bij de verdere uitwerking van het kader echt rekening willen houden met de kinderrechten. We werken hier volgend jaar op verder.

25 jaar

Dit was ook een speciaal jaar voor ons als KRC omdat we op 30 juni 2022 onze 25ste verjaardag vierden. Een belangrijk moment voor ons. Kinderrechten zijn intussen meer en meer vervlochten met onze regelgeving en de praktijk. We zijn er zeker nog niet. Maar de voorbije 25 jaar legden we een boeiende weg af voor kinderrechten in Vlaanderen. Ik denk daarbij natuurlijk ook aan het werk van mijn voorgangers, Ankie en Bruno, die met ons mee vierden op 30 juni.

Cijfers

En nu over onze meldingen concreet.

Van september 2021 tot en met augustus 2022 kreeg het Kinderrechtencommissariaat **1249 meldingen en klachten**. Bij de thema's staat onderwijs al jaren op 1. De meldingen gaan over heel wat problemen die we ook apart registreren: pesten, sancties, een school vinden, redelijke aanpassingen,

De meeste meldingen komen van privépersonen. Dat zijn ouders en voogden, grootouders, familie van kinderen en jongeren, maar ook minderjarigen zelf. Zij zijn niet vaak de eersten die contact opnemen want gaan eerst naar hun eigen vertrouwensfiguren en mensen die ze kennen. Maar eens de melding gebeurt is zullen mijn medewerkers als dat kan steeds het gesprek aanvatten met de jongere zelf. Een deel van de meldingen kwamen dan weer van professionals in verschillende domeinen; het onderwijs en de brede welzijnssector waaronder jeugdhulp.

Melders bellen ons of mailen ons. Onze Klachtenlijn informeert mensen, adviseert, verwijst mensen warm door, maar onderzoekt ook situaties en bemiddelt als dit nuttig is. We luisteren naar alle partijen maar zetten het kind of de jongere centraal met als doel een concrete oplossing vinden voor het kind. En vanuit onze Klachtenlijn maken wij de brug naar het beleid. We vertalen problemen waar kinderen en jongeren op botsen naar volksvertegenwoordigers, kabinetten en overheid en adviseren hierrond.

Onderwijs

Zoals ik al zei staat onderwijs al jaren op de eerste plaats. Ergens is dat logisch, want alle kinderen gaan in principe naar school. Het gaat over zo een grote groep. Ook daar zien wij op het KRC enkel het topje van de ijsberg.

Afstandsonderwijs en decreet afstand

Corona en de invloed ervan op onderwijs ligt voorlopig achter ons, maar we mogen niet vergeten wat een zware impact dit voor kinderen en vooral jongeren gehad heeft. Maanden lang was afstandsonderwijs een feit, absoluut niet evident voor heel wat jongeren. Momenteel ligt er ontwerpregelgeving op tafel om afstandsonderwijs te integreren in het secundair om tot hybride onderwijs te komen. Voor ons moet het voor jongeren mogelijk blijven om het digitaal onderwijs ook op school te volgen als dat thuis niet lukt. En digitaal onderwijs moet ook op school een realiteit zijn als men dit van thuis uit wil toepassen.

Veel middelbare scholen hebben de smaak te pakken en willen voort experimenteren met hybride onderwijs. Maar we hebben tijdens corona vastgesteld dat er enorme verschillen zijn tussen scholen in hoe ze dit aanpakken. We vragen om schoolteams te ondersteunen met voldoende aandacht voor het mentaal welzijn en voor de onderwijskloof en de digitale kloof. **Er moet een inhoudelijk kwaliteitskader komen om ervoor te zorgen dat afstandsonderwijs in de praktijk het recht op onderwijs voor elk kind niet aantast.** Dit werd vorige week ook uitvoerig besproken in het Parlement.

Pesten

Elk jaar bereiken ons ook schrijnende verhalen over kinderen en jongeren die het moeilijk hebben omdat ze gepest worden.

Een mama meldt ons het volgende: *'Sinds de start van het schooljaar 2,5 maand geleden wordt mijn dochter gepest. De school en het CLB reageren ronduit laks en pakken het probleem aan met halfslachtige maatregelen. Met als dieptepunt hun beslissing om voor de pesters – die aanvankelijk incidentenrapporten kregen bij misdraging – vanaf nu hun voorgaande pesterijen te laten vervallen. Wij staan als ouders in de kou en wij willen weten wat wij kunnen doen om dit aan te pakken.'*

Dit was een van de vele meldingen die we ook het afgelopen schooljaar ontvangen hebben over pestgedrag van medeleerlingen en de aanpak door de school in het kleuter-, lager en secundair onderwijs. Kinderen en ouders willen hun verhaal doen en polsen naar wat ze zelf nog kunnen doen.

We informeren over methodieken, adviseren welke stappen ze kunnen zetten en verwijzen voor ondersteuning door naar de leerlingenbegeleiding, het CLB of het JAC. We zien in de meldingen dat scholen zoeken naar oplossingen. Maar soms zijn ouders en kinderen hun vertrouwen kwijt in de aanpak van de school. Af en toe krijgen we te maken met een aanslepend pestprobleem en vragen de moegestreden ouders een onderzoek door onze Klachtenlijn.

Jongeren vroegen op onze Kinderrechtendag om de thema's diversiteit en jezelf zijn meer aan bod te laten komen op school. En ze geven aan dat in hun ervaring leerkrachten nu te weinig inzicht hebben in hoe ze moeten omgaan met pestgedrag. Ze vragen om van scholen een veilige omgeving te maken en daar de nodige tijd en menskracht voor uit te trekken.

We vragen om pesten nog daadkrachtiger te voorkomen en aan te pakken. En zo kinderrechten op school meer gewicht te geven. Elke school hoort een onderbouwd antipestbeleid te hebben, met kwaliteitsmetingen en inbreng van kinderen, jongeren, ouders en schoolpersoneel. We vragen dat scholen hier duidelijk over communiceren en dat de overheid de regels en afspraken verder verankert in de rechtspositieregeling van leerlingen. De onderwijsinspectie moet mee aan die kar trekken door het psychisch welbevinden van leerlingen op school na te gaan. Bij elke doorlichting moet de inspectie aandacht hebben voor het pestbeleid en de inspanningen van de school hierin.

We stellen tevreden vast dat de Vlaamse minister van Jeugd in februari 2022 een nieuw onlineplatform tegen pesten en cyberpesten gelanceerd heeft. Op www.allesoverpesten.be worden initiatieven en tips gebundeld om leerkrachten, jeugdwerkers, ouders en andere mensen die omgaan met kinderen en jongeren beter te wapenen tegen pesten. De vzw Kies Kleur tegen Pesten beheert het platform. Dit is een belangrijke stap in het verder uitbouwen van een kennisnetwerk dat scholen, CLB's, inspectie kan bijstaan. We pleiten wel voor voldoende structurele middelen en een duidelijk mandaat voor dit platform.

Langdurig afwezige leerlingen

Een ander probleem waar we geregeld rond werken zijn kinderen die langdurig afwezig zijn op school.

Noah, 13 jaar, zit in het buitengewoon secundair onderwijs. Hij heeft ASS, een lichte mentale handicap, ADHD. In december 2020 vroeg de school de ouders voor het eerst om Noah op vrijdagmiddag thuis te houden. De ouders hadden hier aanvankelijk begrip voor. Tot de school vroeg om Noah maar vier halve dagen meer te laten komen. Ouders, school en CLB kwamen er samen niet uit. Noah voelde zich uitgesloten. De ouders contacteerden het Kinderrechtencommissariaat omdat Noah toch recht heeft op voltijds onderwijs.

Wij contacteerden eerst alle betrokken partners om zicht te krijgen op de situatie. Volgens het CLB wilde de school Noah niet opgeven, maar oversteeg de problematiek de competenties van het schoolteam. Het CLB geloofde net als de school in een traject van deeltijds school en deeltijds dagbesteding. Ze verschilden hierin van mening met de ouders. Er werd samen met jeugdhulp gezocht naar mogelijkheden. Maar halftijds schoollopen bleef het enige aanbod van de school. De moeder was het wachten beu en ze vond een plek in een andere school waar Noah voltijds terecht kon. Een voormiddag per week gaat Noah wel naar een time-outproject en namiddagen worden onderbroken met ontspanningsmomenten.

We kregen het afgelopen jaar opnieuw heel wat meldingen over leerlingen in het basis- en secundair onderwijs die langdurig halftijds of voltijds thuiszitten met een ziekteattest maar die niet altijd ziek zijn. Het gaat geregeld ook om:

- leerlingen die door ouders worden thuisgehouden omdat ze ontevreden zijn over de aanpak van de school of omdat ze de school geen veilige plek vinden voor hun kind;
- leerlingen aan wie de school vraagt dat ze thuisblijven omdat de leerkrachten zeggen dat de problematiek hun kunnen overschrijdt of omdat er psychische problemen zijn.

Soms zitten leerlingen ook thuis na veelvuldig spijbelen of een definitieve uitsluiting.

Veel van deze leerlingen verdwijnen onder de radar. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten controleert immers alleen of leerlingen problematisch afwezig zijn, en dat is voor leerlingen met een ziekteattest niet het geval. In de leerlingendatabank is niet te zien hoe deze leerlingen worden opgevolgd en wat de school doet om hun recht op onderwijs te garanderen. Wij maken deel uit van de stuurgroep van Klasziekaal, een initiatief van de provincie West-Vlaanderen dat zich sinds 2021 inzet voor de onderwijskansen van zieke kinderen. Net als Klasziekaal stellen wij vast dat voor al deze thuiszitters een goede monitoring ontbreekt.

Scholen, ouders en CLB's zijn zich daarnaast vaak te weinig bewust van de mogelijkheden om toch in onderwijs te voorzien voor deze leerlingen. Soms blijven scholen in gebreke. Wie gaat na of deze leerlingen krijgen waar ze recht op hebben? **Wij pleiten voor een duidelijke monitoring zodat deze leerlingen zichtbaar worden.** Onderwijs is een basisrecht, ook voor kinderen die om welke reden ook voor langere tijd niet op school zijn.

Sinds 2020 zijn in Vlaanderen zes Lerende Netwerken jeugdhulp-onderwijs actief samen met de Netwerken tegen schooluitval. Ze brengen onderwijs en welzijn samen en stimuleren de samenwerking. De minister van Onderwijs kondigde eerder dit jaar aan dat er een nieuw Vlaams actieplan tegen schooluitval komt. Voor ons zijn een adequate monitoring en een gepaste aanpak van diverse vormen van langdurig thuiszitten onontbeerlijk om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen.

Lerarentekort

Wat ons tenslotte ook zorgen baart binnen onderwijs zijn het plaatsgebrek in het Buitengewoon Onderwijs en meer algemeen het lerarentekort in onze scholen in Vlaanderen.

Bij de VDAB zijn er momenteel 1777 openstaande vacatures voor de job van leerkracht secundair onderwijs bij de VDAB. En dat is een onderschatting want niet de totaliteit van openstaande plekken.

Soms gaat het over een gebrek aan middelen maar de laatste tijd gaat het steeds vaker over een gebrek aan mensen. En dat is ook zo in andere domeinen, de jeugdhulp, de geestelijke gezondheidszorg, de kinderopvang, de asielsector.

Jeugdhulp

Personeelstekort

Als we dan inzoomen op de hulpverlening aan minderjarigen, moeten we vaststellen dat de wachtlijsten in de hulpverlening die vorig jaar centraal stonden in ons jaarverslag een groot probleem blijven dat we opnieuw moeten aankaarten. Voor jongeren staat het welzijn en het mentaal welzijn als eerste op hun prioriteitenlijst.

Dat hoorden we ook op onze kinderrechtendag.

De bevoegde ministers en de overheid zetten hier op in door te investeren in preventie en laagdrempelige psychologische hulp en dat is goed. Maar voor het Kinderrechtencommissariaat is het een én/én verhaal is. De kinderen die nu intensievere hulp nodig hebben, die nu nood hebben aan een bed, met omkadering en ondersteuning, moeten ook geholpen worden en belanden

helaas te vaak op een wachtlijst. Dat wachten heeft een zware impact op kinderen en gezinnen met een zorgbehoefte.

In de crisishulp is er voor 1 kind op 3, en in Brussel zelfs 1 kind op 2, geen antwoord op de situatie van een kind dat dadelijk ingrijpen vereist.

Hulpverleners voeren gesprekken met gezinnen, maar moeten dan datzelfde gezin naar huis sturen wetende dat het langer dan een jaar kan duren voor ze geholpen kunnen worden. Ze doen hun uiterste best om deze gezinnen niet aan hun lot over te laten. Ze zijn creatief, ze knutselen ad-hoc oplossingen ineens die de druk verlichten en een minimum aan veiligheid bieden. Maar er zijn grenzen aan dit kunst- en vliegwerk. **Er zijn dringend structurele oplossingen nodig voor het tekort aan plaatsen in alle domeinen van de hulpverlening.**

En voor het eerst moeten heel wat leefgroepen in jeugdvoorzieningen ook de deuren sluiten of hun aanbod afbouwen, omdat ze te weinig mensen vinden.

In Brussel-Halle-Vilvoorde sloten het afgelopen jaar door personeelstekort maar liefst zes jeugdhulpvoorzieningen de deuren. In vijf andere voorzieningen is er een opnamestop.

De ouders van Jonathan zoeken al langer naar gepaste hulp. Jonathan kan soms snel kwaad en fysiek agressief worden. De jeugdrechter had hem toevertrouwd aan OOOO, in de hoop dat daar duidelijker zou worden waarop Jonathan vastloopt. Na drie weken moest de leefgroep waar Jonathan verbleef tijdelijk dicht door personeelstekort. Alle jongeren in de leefgroep werden naar huis gestuurd. Het OOOO kon het dagrooster niet meer invullen, en kon niet langer garanderen dat er altijd een begeleider aanwezig zou zijn. Er is ambulante begeleiding voor Jonathan, in combinatie met gesprekken met de psycholoog. Maar zijn vader vreest dat dit ontoereikend is voor zijn zoon.

Een mama van een jongen met een beperking stuurt ons de brief door die ze kreeg van de VAPH voorziening waar haar zoon wekelijks verblijft. In de brief brengt de voorziening ouders op de hoogte van het feit dat ze niet meer over voldoende medewerkers beschikt om haar volledige opdracht waar te maken. Er staat dat er in alle leefgroepen een personeelstekort is en vacatures blijven openstaan. De voorziening geeft aan het niet meer te kunnen dragen en met de ouders in overleg te zullen gaan rond het aantal dagen verblijf van hun kind in de leefgroep.

De mama stuurt ons de brief en ze geeft mee dat dit in naam is van alle kinderen, jongeren en volwassenen met een mentale beperking. Zij die niet voor hun rechten kunnen opkomen. Ze geeft verder aan dat opvoeders in leefgroepen hun best doen maar er veel van hen wordt gevraagd. Ze zegt dat ze bezorgd is over de zware gevolgen en vraagt om mensen met een beperking en hun familie niet in de steek te laten.

De brief van deze ouder is één van de vele signalen die we de laatste weken ontvingen, samen met meldingen van jeugdadvocaten in Brussel, een CLB directrice, ... Ze brengen schrijvende voorbeelden uit hun dagelijkse realiteit waarin kinderen die dringende tussenkomst nodig hebben vanuit de jeugdhulp omdat het thuis niet veilig is moeten wachten en er veel tijd verloren gaat. En intussen wordt er schade opgelopen.

Deze professionals zijn mee getuige op de eerste rij van de tekorten in het aanbod en brengen ook het personeelstekort aan als een groot probleem. Deze meldingen laten hen en ons niet los.

Asiel

Opvangcrisis, tekort aan voogden

Sinds een jaar trekken wij aan de alarmbel rond het gebrek aan opvang voor mensen op de vlucht. Het gaat dan ook om gezinnen met kinderen en niet-begeleide minderjarigen. Het hoogtepunt van de crisis situeert zich in oktober 2022 vorige maand; toen er geregeld voor gezinnen met kinderen en NBBM geen plek gevonden werd en deze mensen hun plan moesten trekken om beschutting te zoeken en vaak op straat verbleven.

Sinds oktober kregen tientallen niet-begeleide minderjarigen en gezinnen op de vlucht geregeld geen opvang waardoor sommigen met periodes op straat sliepen. De situatie voor hen blijft ook nu nog steeds hoogst onzeker.

We gingen op bezoek in de humanitaire HUB in Brussel, ook om met de organisaties te spreken die in deze crisissituatie de noodhulp zo goed mogelijk proberen te organiseren. We zagen hoe er in de chaos gezocht wordt naar oplossingen.

Wij vroegen en vragen nog steeds aan de federale regering en de overheid om:

- werk te maken van noodopvang voor alle niet begeleide en begeleide asielzoekers;
- in gepaste kwaliteitsvolle opvang te voorzien voor alle minderjarige asielzoekers;
- alle minderjarigen hierin als kwetsbaar te beschouwen;

Ook hier hebben de problemen te maken met een groot personeelstekort. En dit tekort voelen we ook heel erg voor de voogden.

1858 niet-begeleide minderjarigen kregen ook nog geen voogd toegewezen. Ze wachten gemiddeld vier tot acht maand op een voogd.

Niet-begeleide minderjarigen die in ons land aankomen hebben nochtans recht op een voogd. En het is een extreem belangrijke rol die deze mensen voor kwetsbare minderjarigen vervullen. Als wettelijke vertegenwoordiger staat die voogd in voor het welzijn van deze kinderen en jongeren en ondersteuning bij procedures. Het baart ons zorgen dat veel NBBM geen voogd hebben en er dus niemand is die hen volgt, opvolgt, raad geeft en voortdurend in beeld blijft. De Dienst Voogdij wijst momenteel prioritair een voogd toe aan kwetsbare niet-begeleide minderjarigen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij psychische problemen of indicaties van mensenhandel. Maar elke minderjarige is kwetsbaar zonder een voogd.

De federale overheid heeft extra geld vrijgemaakt voor bijkomende voogden. Dat is een stap in de goede richting. Maar het is dringend en er zullen ook inspanningen moeten zijn om voogden te vinden en aan te trekken.

Alle domeinen

Op het gebrek aan personeel zijn natuurlijk geen eenvoudige antwoorden te geven maar we staan wel voor deze uitdaging. Binnen het onderwijs zet men campagnes op om leerkrachten aan te trekken en denkt men na over de arbeidsvoorwaarden. Het agentschap Opgroeien begon met een aparte vacaturedatabank om kandidaten sneller naar de sector te trekken.

Gemotiveerde mensen aantrekken is één van de sleutels maar daarnaast is het ook belangrijk om te onderzoeken waarom mensen afhaken en waarom jonge mensen niet kiezen voor een job in de zorg of het onderwijs. En om na te gaan wat beter moet op het vlak van verloning en werkomstandigheden. We roepen het beleid op om beter zorg te dragen voor de mensen die zorg dragen voor kinderen. We pleiten hier voor een masterplan.

Het aanbod moet er zijn om kinderen tot hun rechten te laten komen en in dat aanbod zijn de mensen de cruciale factor. Begeleiders, opvoeders, voogden en leerkrachten zijn van onschatbare waarde. Zonder belanden kinderen op straat, krijgen ze niet de hulp of opvang die ze nodig hebben, missen ze school of hebben ze geen ondersteunende voogd. Kinderen zijn extra kwetsbaar als ze geconfronteerd worden met armoede, een gebrek aan zorg en onderwijs, een beperking, een context van migratie.

Sleutelfiguur zijn voor kinderen moet opnieuw een gewaardeerd beroep zijn want het is kostbaar. Geef hier vanuit het beleid veel meer gewicht aan. Door goed voor hen te zorgen, ze te omkaderen en waarderen voor hun enorme bijdrage. Door de juiste context te scheppen.

Caroline Vrijens
Kinderrechtencommissaris
16 november 2022